

JAN SŁOPECKI¹, WOJCIECH J. CYNARSKI²

¹ Komisja Badań Naukowych, Stowarzyszenie Idōkan Polska (Polska)

² Wydział Wychowania Fizycznego, Uniwersytet Rzeszowski (Polska)

O pedagogice *budō* / On Budo pedagogics

Submission: 12.12.2008, acceptance: 15.12.2008

Wolters Jörg-Michael, Fussmann Albert [red.] (2008), *Budo-Pädagogik. Kampf-Kunst in Erziehung, Therapie und Coaching*, Ziel-Verlag, Augsburg, ss. 260.

Słowa kluczowe: pedagogika, wychowanie, terapia, duchowość, sztuki walki

Nazwa Wydawnictwa „Ziel” pochodzi od „Zentrum für interdisziplinäres erfahrungsorientiertes Lernen”, czyli „Centrum dla nauki interdyscyplinarnej zorientowanej na doświadczenie”. Koncentruje się ono na tematyce społeczno-pedagogicznej. W swej „Złotej Serii” wydało książkę Woltersa i Fussmanna w sposób w pełni profesjonalny, gdy chodzi o estetykę i stronę edytorską.

Dr Wolters (współpracownik IRK-MC) wspólnie z magistrem A. Fussmannem (także pedagog) zredagowali podręcznik pedagogiki *budō*, co dotyczy nauczania i wychowania, trenowania i terapii poprzez uprawianie sztuk walki. Książka zawiera 14 tekstów – pokłosie 10 lat działalności prywatnego instytutu Woltersa w Stadelheim k. Monachium. Na okładce widzimy tegoż pedagoga siedzącego w *dōjō* (sala ćwiczeń fizycznych i medytacyjnych) wśród dzieci w stroju buddyjskiego mnicha. Czy jednak trzeba się przebierać w buddyjskie szaty, by dobrze wychowywać dzieci i młodzież?

Książka opatrzona jest dwoma przedmowami – osobno Fussmanna i Woltersa. Obydwaj redaktorzy wskazują tu na 10 lat praktycznego funkcjonowania owej pedagogiki [por. Wolters 2005], na jej specyfikę i znaczenie. Otóż jest ona więcej niż sportem i więcej niż pedagogiką; jest (według założeń) nauczaniem sztuki walki jako sztuki życia, łączeniem teorii z praktyką, wychowaniem lub też jednocześnie terapią. Kierowana jest implicite do osób nauczających sztuk walki lub przyszłych „pedagogów *budō*”, bo takiej profesji uczy zespół ze wspomnianego wyżej instytutu.

Praca ta nie dzieli się na części sugerowane w tytule – o wychowaniu, terapii i trenowaniu. Trening rozumiany jest tu raczej jako warsztaty pedagogiczne bądź terapeutyczne, więc termin *coaching*, kojarzący się zasadniczo z teorią treningu sportowego, ma tu inne znaczenie. Treści dotyczące walorów zdrowotnych i terapeutycznych w mieszane są w refleksje o pedagogice *budō*. Struktura książki zawiera trzy teksty w części „*Budō*-pedagogika – wprowadzenie”, dziewięć rozdziałów w części „*Budō*-pedagogiczne modele w teorii i praktyce” oraz dwa następne w części poświęconej perspektywom tej pedagogicznej subdyscypliny. Po *Bibliografii* znajdujemy 15 zdjęć i not o autorach zamieszczonych tu tekstów.

Spójrzmy uważnie na wybrane fragmenty. W rozdziale o metodach i działaniach sztuki walki w pedagogice i terapii Wolters rozpoczyna od rysu historycznego, wywodząc całą ideę z lat 1980. Tłumaczy głębszy sens *budō*, w którym jego duchową zawartość określa jako *zen* (duch = *zen* [Wolters, Fussmann 2008, s. 21]), co jest jakimś dziwnym uproszczeniem lub skrótem myślowym. Pokazuje też zdjęcie z ćwiczeń swojej szkoły pn. „*Shoto Kempo Ryu*”, na którym stoi on w stroju mnicha buddyjskiego. Z kolei autor tekstu pt. „Duchowy i medytacyjny aspekt *budō*” (s. 42–54), niejaki Helmut Queckenstedt, pokazuje się w stroju i pozycji medytacji *zen* lub modlitwy (fot. s. 258). Nietrudno się domyślić, że ten nauczyciel buddyzmu *zen* będzie

twierdził, że właśnie *zen* jest sensem *budō* (s. 47). Jest to pomieszanie buddyjskiej działalności misyjnej z interpretacją azjatyckich sztuk walki i istotny merytoryczny błąd¹.

Błędne kojarzenie uprawianych dzisiaj dróg sztuk walki z buddyzmem nie tylko urąga rzetelności naukowej, ale jest szkodliwe społecznie. Na gruncie humanistycznej teorii sztuk walki i pedagogiki holistycznej prof. Andrzej Szyszko-Bohusz akcentuje potrzebę wychowania europejskich dzieci i młodzieży ćwiczących sztuki walki w duchu wartości rdzennych kultury zachodniej. Duchowość chrześcijańska może być nawet lepszą drogą łączenia etycznego postępowania, uczciwego życia, z praktyką ćwiczeń sztuk walki. Natomiast odrywanie dzieci od chrześcijańskiego korzenia kulturowego z indoktrynacją na buddyzm jest postępowaniem nieetycznym. Ewentualnie może to być działanie marketingowe, polegające na przyciąganiu dzieci czymś egzotycznym, co byłoby wypaczeniem wszelkiej duchowości. Ponadto nie ma podstaw, by stwierdzić, że wychowanie w klimacie aksjologii buddyjskiej jest bardziej efektywne, niż na bazie innego systemu aksjonormatywnego.

Uwagi te nie umniejszają wartości wielu wypowiedzi – specjalistów związanych z praktyką nauczania i wychowania przez sztuki walki. Czy jednak drogi sztuk walki nie zawierają same w sobie takiego potencjału wartości wychowawczych, takiego bogactwa ćwiczeń zdrowotnych i możliwości zastosowań, że stanowią znakomite instrumentarium w rękach pedagogów bez potrzeby odwoływania się do medytacji, koanu itp.?

Autorzy prac tej książki są pedagogami. Ich lata doświadczeń i badań potwierdzają słuszność ogólnego kierunku, jakim jest wychowawcze, socjalizacyjne i zdrowotne zastosowanie dróg sztuk walki. Pozycje zamieszczone w *Bibliografii* potwierdzają realizowany zwłaszcza przez Woltersa szeroki dyskurs – zarówno są to publikacje w pismach naukowych, jak i w periodykach fachowych, lecz popularnych. Łącznie jest to niewątpliwie sukces całej koncepcji, która funkcjonuje także na komercyjnym rynku.

Zdaniem autorów niniejszej recenzji i z perspektywy ich 30 i 40 letniego doświadczenia praktycznego identyfikowanie *budō* z drogą *zen* jest poważnym błędem i wynika z ideologii odezwanej od rzeczywistości funkcjonowania międzynarodowego środowiska sztuk walki. Szkoda, że Autorzy zamieszczonych w omawianej książce prac nie sięgnęli do polskiej literatury przedmiotu, ani też do świetnych prac niemieckich [Szyszko-Bohusz 2003; Neumann, Saldern v., Pöhler, Wendt 2004; Cynarski, Sieber 2006]. Jednak, ogólnie biorąc, książka jest pozycją wartościową i interesującą dla humanistycznych badań w dziedzinie sztuk i sportów walki, dla teorii rekreacji fizycznej, wychowania zdrowotnego oraz dla pedagogiki sportu.

BIBLIOGRAFIA

1. Cynarski W.J. (2004), *Teoria i praktyka dalekowschodnich sztuk walki w perspektywie europejskiej*, UR, Rzeszów.
2. Cynarski W.J., Sieber L. (2006), *Wojownik pogody ducha*, IRK-MC, t. 6, s. 345–348.
3. Neumann U., Saldern M. von, Pöhler R., Wendt P.U. [red.] (2004), *Der friedliche Krieger. Budo als Methode der Gewaltprävention*, Schüren, Marburg.
4. Szyszko-Bohusz A. (2003), *Teoria Nieśmiertelności Genetycznej w relacji do pedagogiki holistycznej oraz dalekowschodnich sztuk walki* [w:] W.J. Cynarski, K. Obodyński [red.], *Humanistyczna teoria sztuk i sportów walki – koncepcje i problemy*, UR, Rzeszów, s. 17–23.
5. Wolters J.-M. (2005), *Budo-Pedagogy*, IRK-MC, t. 5, s. 193–205.
6. Wolters J.-M., Fussmann A. [red.] (2008), *Budo-Pädagogik. Kampf-Kunst in Erziehung, Therapie und Coaching*, Ziel-Verlag, Augsburg.

¹ Zagadnienie to zostało opisane m.in. w rozprawie W.J. Cynarskiego [2004].

Key words: pedagogics, education, therapy, spirituality, martial arts

SUMMARY

The authors of article evaluate a new book published and edited by Jörg-Michael Wolters and Albert Fussmann titled "Budo-Pedagogics. Martial Arts in Education, Therapy and Coaching". This kind of pedagogics has been practised for ten years at Dr. Wolters Institute.

The authors believe it is wrong to associate the martial arts nowadays practised in the West only with Buddhism and to identify Budo spirituality with Zen meditation. They point out that serious doubts emerge as to whether education through martial arts is in any way connected with Zen practice.

Moreover, its interesting content as well as its cognitive and applicational qualities render the book valuable for humanistic research in the field of martial arts and combat sports, for physical recreation theory as well as for health education and sport pedagogics.

This copy is for personal use only - distribution prohibited

This copy is for personal use only - distribution prohibited